

Кригін Євген Володимирович,
здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Бортун Каріна Олександрівна,
доцент кафедри ділової української
та іноземних мов навчально-
наукового інституту права та
психології Національної академії
внутрішніх справ, голова Ради
молодих вчених НАВС, кандидат
філологічних наук, доцент

РЕПУТАЦІЙНІ РИЗИКИ МОВЛЕННЄВОЇ НЕКОМПЕТЕНТНОСТІ ЮРИСТА

У професії юриста слово має ключове значення. Саме через мовлення юрист формує правову позицію, пояснює складні норми клієнту, веде переговори та виступає в суді. Тому мовленнєва компетентність – це не додаткова навичка, а основа професійної діяльності. Водночас її недостатній рівень може створювати серйозні репутаційні ризики.

Репутація юриста формується поступово та базується насамперед на довірі. Як зазначає Т. Кравцова [7], ділова репутація юриста формується на основі фактів, які характеризують особу як представника певної професії чи бізнесу, надають інформацію про її професійні та управлінські здібності.

Мовленнєва компетентність юриста – це сукупність знань мовних норм, умінь і навичок ефективного використання мови в професійній діяльності (письмово та усно) для досягнення правових цілей. Вона передбачає точність, логічність, лаконічність, дотримання етичних норм та вільне володіння юридичною термінологією. Це основа професійної культури, необхідна для підготовки документів, консультування та участі в судових засіданнях [5].

Саме тому нашу увагу привернуло питання мовленнєвої некомпетентності юристів. На нашу думку, мовленнєва некомпетентність юриста – це комплексне явище, яке полягає у

відсутності або недостатньому рівні сформованості лінгвістичних, комунікативних та етико-психологічних навичок, необхідних для створення логічного, переконливого та нормативно правильного фахового дискурсу. Це призводить до неспроможності ефективно взаємодіяти з учасниками правовідносин, викривлення правової інформації та комунікативних невдач у професійній діяльності.

Насамперед ця вада реалізована у контексті використанні мовних неточностей: неправильної граматики, порушення норм літературної мови, невдалий стиль. Для звичайного спілкування це може не мати великого значення, але в юридичній сфері такі помилки виглядають як ознака непрофесіоналізму. Клієнт очікує від юриста точності в усьому, і мовлення тут не виняток.

Друга важлива проблема – неточність формулювань. Юридична мова повинна бути максимально чіткою. Якщо юрист говорить використовує загальні фрази або не може конкретно дати відповідь на запитання, це створює відчуття невпевненості. У результаті клієнт може сумніватися, чи варто довіряти такому спеціалісту [6].

Окремо варто звернути увагу на використання юридичної термінології. Неправильне або недоречне вживання термінів може не лише зіпсувати враження, а й призвести до реальних помилок у роботі. Юридичні поняття мають точне значення, і їх викривлення може змінити зміст всієї позиції. Ще один важливий аспект – логіка мовлення. Юрист повинен вміти будувати послідовну аргументацію. Якщо думки викладені хаотично, є суперечності або зайві ускладнення, це ускладнює сприйняття інформації. Для клієнта це означає нерозуміння ситуації, а для суду – зниження переконливості позиції.

Також небезпечною є звичка приховувати ризики або складнощі справи. Якщо юрист не пояснює можливі негативні сценарії, клієнт сприймає ситуацію занадто оптимістично. Коли результат виявляється іншим, відповідальність покладають саме на юриста.

Сьогодні соціальні мережі відкривають широкі можливості для фахової самопрезентації адвоката, формування його мовного іміджу, особистого бренду та клієнтського портфоліо. Водночас комунікативна стратегія правника має базуватися на етичному інформуванні про його професійний досвід, категорично виключаючи агресивний маркетинг, маніпулятивні тактики чи безпідставні гарантії щодо результатів судового розгляду [3].

Окремим вектором розвитку іміджу юриста є цифровізація, використання потенціалу нейромереж. Адже штучний інтелект у канві юриспруденції може розв'язувати такі виклики, як синтаксичний і

семантичний аналіз, виявлення термінологічних колізій, автоматичне тлумачення норм та машинний переклад юридичних текстів. Реальні приклади охоплюють: системи аналізу судової практики (ROSS Intelligence, Lex Machina), автоматизовані конструктори договорів (Contract Express, LawGeex), системи комп'ютерної лінгвістики (IBM Watson Legal, Luminance) та юридичні чат-боти (DoNotPay, Ailira). Водночас, застосування ШІ породжує виклики, пов'язані з мовною точністю, упередженістю алгоритмів, конфіденційністю та правовою відповідальністю [2, с. 77].

До того ж сучасний клієнт оцінює не лише результат, а й процес комунікації. Тобто такі явища є прямо залежними й впливають на конкурентоспроможність правника. Спрощена комунікація, сторітелінг у диджитал-середі, онлайн-стріми тощо безперечно трансформують комунікацію юриста. І невідповідність межах цих лінгвістичних елементів і призводить до мовленнєвої некомпетентності також [1].

На нашу думку, комплексна природа наслідків мовленнєвої некомпетентності юриста має таку унаочнену концепцію (рис. 1).

Рис. 1.¹Професійні та репутаційні ризики
низької комунікативної культури юриста

Варто наголосити, щоб уникнути репутаційних викликів, сучасний правник має всебічно дбати про власну мовну культуру: ритміку, вербальне наповнення власних виступів, логіку і чіткість виступів, пам'ятати про сторітелінг, дотримуватися етичних норм [4].

Дійсно, ефективним є поєднання кількох підходів: самонавчання, практика виступів, аналіз власних помилок і використання сучасних

¹ Рисунок створено за допомоги інтерфейсу Napkin.ai, платформи на основі штучного інтелекту, яка автоматично перетворює текст на візуальні елементи, такі як схеми, інфографіка та діаграми. Вона дозволяє швидко візуалізувати ідеї, значно спрощуючи процес створення графічного контенту, презентацій та освітніх матеріалів.

освітніх ресурсів. Не менш важливо вміти адаптувати мовлення до різної аудиторії – клієнта, суду чи публіки.

На основі поданого матеріалу вище систематизовано й візуалізовано шлях сучасного юриста: від усвідомлення ризиків мовленнєвої некомпетентності до досягнення комунікативної майстерності (рис. 2).

Рис. 2.¹ Еволюція професійної комунікації юриста: від подолання мовленнєвого дефіциту до комунікативної досконалості

Отже, мовленнєва некомпетентність юриста є серйозним фактором репутаційного ризику. Вона впливає не лише на сприйняття юриста, а й на результати його діяльності. У сучасному світі, де інформація поширюється миттєво, значення професійного мовлення лише зростає. Саме тому його розвиток має бути одним із пріоритетів у підготовці та практиці юриста.

Список використаних джерел

1. Бортун К. Основи риторичного мистецтва для майбутніх юристів: статус, функції. *«Платон мені друг, але істина дорожча»: між вірністю пам'яті та пошуком істини*: зб. матер. III Міжнар. молодіжної конф. (м. Чернівці, 3–4 березня 2025 року) / за заг. ред. А. Тичініної, І. Горохолінської, К. Калинич [та ін.]. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. С. 269–271.
2. Бортун К. О. Шляхи інтеграції юридичної освіти в європейський освітній прстір: упровадження штучного інтелекту. *Наука і правоохорона* : наук. журн.

¹ Рисунок унаочнено за допомогою «NotebookLM», інструменту штучного інтелекту (ШІ) від Google, який діє як персональний помічник для дослідження та навчання, аналізуючи документи (PDF, Google Docs, вебсторінки, відео, аудіо) для створення резюме, відповідей на запитання, флеш-карток, діалогів та інших навчальних матеріалів. Він «прив'язує» модель Gemini до ваших джерел, щоб давати відповіді виключно на основі наданої інформації, допомагаючи швидше опрацьовувати великі обсяги даних.

/ [редкол. : Ю. М. Черноус (голов. ред.) та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2025. Вип. 4 (70). С. 71–79. DOI: <https://doi.org/10.33270/05257004.7>

3. Гнатенко К., Бортун К. Культура професійного мовлення юристів: сучасні тенденції розвитку. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів навчально-наукового інституту української філології та журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2024. Вип. 14. С. 12–14.

4. Бортун К. Вплив мовленнєвої культури на професійний авторитет юриста. *Мова – кордон національної безпеки*: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Львів, 21 лют. 2025 р.). Львів : ЛДУ БЖД, 2025. С. 288–292.

5. Мовленнєва компетентність майбутніх юристів (з сайту Донецького юридичного інституту МВС України). URL: <https://dli.donetsk.ua/news/2018-08-10-1> (дата звернення: 31.03.2026).

6. Репутаційні ризики: правовий аналіз. *Lawgic*. URL: <https://lawgic.com.ua/poslugu/gospodarske-pravo/reputacijni-ryzyky/> (дата звернення: 31.03.2026).

7. Таліна Кравцова Етика та репутація в юридичному бізнесі. *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/etika-ta-reputaciya-v-yuridichn-omu-biznesi.html> (дата звернення: 31.03.2026).

Мірошниченко

Станіслав Олексійович,

здобувач ступеня вищої освіти
бакалавра навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:

Поштаренко Інна Валеріївна,

доцент кафедри кримінального права,
Національної академії внутрішніх
справ, доктор філософії в галузі права

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗБУТУ НОВИХ СИНТЕТИЧНИХ ПСИХОТРОПНИХ І НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН ПІД ВИГЛЯДОМ ТОВАРІВ ШИРОКОГО ВЖИТКУ (НА ПРИКЛАДІ КЕЙСУ U_420)

Сучасний ринок наркотичних засобів та психотропних речовин в Україні переживає трансформацію, пов'язану з активним розповсюдженням так званих «дизайнерських наркотиків» (синтетичних канабіноїдів, катінонів тощо). Особливу небезпеку становить діяльність організованих мереж, які здійснюють збут психотропів під виглядом легальної продукції (сувенірів, добавок, чаю) у фізичних магазинах